

[Lasse Budtz]

Men det vil også være en overtrædelse af den helt afgørende ABM-traktat, en traktat, USA måske alligevel overtræder på anden måde i nær fremtid i forbindelse med modernisering af u-bådsprogrammet. Man vil huske, at de tre atomvåbenmagter USA, England og Sovjet i 1963 indgik en traktat om forbud mod atomprøvesprængninger i atmosfæren, det ydre rum og under vandet.

De tre magter siger direkte i traktatens tekst, at de søger at opnå en standsning af alle forsøgsekspllosioner med kernevåben for bestandig, idet de er besluttede på at videreføre forhandlingerne i dette øjemed. De tilføjer, at de ønsker at bringe forureningen af menneskehedens omgivelser med radioaktive stoffer til ophør. Og senere hen hedder det, at traktatens formulering, altså forbud mod sprængninger i rummet, under vandet og i atmosfæren, ikke skal hindre et varigt forbud mod alle nukleare forsøgsekspllosioner, herunder ekspllosioner under jorden.

Denne fornuftige, men dog begrænsede traktat er tiltrådt af et stort antal lande, bl.a. Danmark. Men der er faktisk ikke siden sket reelle fremskridt, om end man i en anden traktat dog fik gennemført visse begrænsninger også i forbindelse med underjordiske sprængninger.

Det forværrede Øst-Vest-forhold, den hensynsløse oprustning, Sovjets invasion i Afghanistan og meget andet har hindret yderligere fremskridt. Og nu vil USA slet ikke forhandle, selv om Sovjet dog trods alt har erklæret sig parat og har vist god vilje ved at gennemføre ensidige stop og tilføje, at hvis USA er parat til at stoppe, vil Sovjet også stoppe og afbryde forberedelserne til en genoptagelse af sprængningerne – forberedelser, som vi desværre har al mulig grund til at tro er i gang. Det kan godt være, at det er taktik fra Sovjets side, men hvorfor ikke afprøve denne taktik, som det så rigtigt står skrevet i Information i dag?

1963-traktatens formulering åbner imidlertid mulighed for at få indkaldt en konference om tilføjelser til traktaten, hvis 1/3 af underskriverne ønsker det. Der er ganske stærke kræfter i gang for at få indkaldt til en sådan konference. Således er det såkaldte femkontinentinitiativ en stærk tilhænger af konferencens indkaldelse, og man har også tilbudt at stille kontrollører med udstyr til rådighed for

atommagterne, så en uafhængig og neutral kontrol kan sikres.

I socialdemokratiet synes vi, at regeringen, som tidligere har undladt at stemme til resolutioner, der stiller sig positivt til forslag af denne art, i hvert fald skulle deltage i konsultationer om indkaldelse af en sådan konference. Derved kunne regeringen i handling vise, at den mener det alvorligt, når den siger, at den tager afstand fra fortsatte atomvåbenprøvesprængninger.

Ideen er blevet ganske overordentlig godt modtaget i USA, men selvsagt uden for den amerikanske regering. Jeg vil ligesom hr. Thoft nævne navne som George Ball, Averell Harriman, John Kenneth Galbraith, Glenn Seaborg, Arthur Schlesinger jr. og mange flere. Dertil kommer, at en række fremtrædende amerikanske politikere med Ted Kennedy i spidsen, men også med den republikanske senator, Charles Mc C. Mathias, der er præsident for The North Atlantic Assembly, den nordatlantiske parlamentariske forsamling, går ind for dette.

Det er værd at huske, at selv den meget konservative vesttyske regering under Helmut Kohls ledelse er i bevægelse og har foreslået periodevis stop. Femkontinentinitiativet har foreslået et stop i hvert fald indtil næste topmøde.

Da USA genoptog prøvesprængningerne, sagde Kennedy: »Regeringen har misbrugt den bedste chance i mange år til at opnå en traktat om et atomprøvestop.« Kennedy har utvivlsomt ret.

Hvis kernevåbenmagterne blot fortsætter deres oprustning og deres prøvesprængninger, vil også traktaten om forbud mod kernevåbenspredning komme i fare. I denne traktats § 6 lover supermagterne at anstrenge sig for at nå frem til nedrustning. Den sorgelige og dybt alvorlige kendsgerning er, at man bogstavelig talt intet har opnået – og de bærer begge skylden. Sovjet lige så meget som USA. Frankrig har en betydelig del af skylden også.

Et prøvestop vil betyde meget. Men vi må stille vore krav og rette vor kritik til begge eller rettere måske til alle fem atommagter og derfor også til Frankrig, hvis sprængninger i Stillehavet vi masser af gange har fordømt.

Samtidig bør vi være konstruktive og efter socialdemokratiets mening således, at flest muligt i dette ting kan være med til at være